

Nowe stanowisko *Cephalanthera rubra* (L.) Rich. na Pomorzu Gdańskim

A new locality of *Cephalanthera rubra* (L.) Rich. in the Pomorze Gdańskie region

TOMASZ S. OLSZEWSKI

T. S. Olszewski, Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Gdański, Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk, e-mail: tso@univ.gda.pl

ABSTRACT: A new locality of *Cephalanthera rubra* in the Pomorze Gdańskie region is described. It is located at southern bank of the Ostrzyckie lake (ATPOL grid square CA97c).

KEY WORDS: *Cephalanthera rubra*, new locality, the Pomorze Gdańskie region

Buławnik czerwony *Cephalanthera rubra* (L.) Rich. jest jednym z trzech krajowych przedstawicieli swojego rodzaju, wytwarzającym charakterystyczne, stosunkowo duże różowe kwiaty. Storczyk ten rośnie w półcienistych i cienistych lasach liściastych, na śródleśnych polanach i w zaroślach, na glebach zasadowych, przeważnie na wapieniu (Raciborski 1919; Buttler 2000).

Zasięg buławnika czerwonego obejmuje większość Europy (z wyjątkiem jej części północnej) oraz północno-zachodnią część Afryki Północnej i fragment Azji Zachodniej (Meusel i in. 1965; Hultén, Fries 1986a, b). Gatunek ten występuje w całej Polsce, zarówno na niżu, jak i w jej części wyżynnej i górskiej (Zajac, Zajac 2001).

Cephalanthera rubra jest gatunkiem wymierającym w skali kraju (E), jak również Pomorza Zachodniego (E) i Pomorza Gdańskiego (EN) (Żukowski, Jackowiak 1995; Markowski, Buliński 2004; Zarzycki Szelaąg 2006). Gatunek ten objęty jest ścisłą ochroną gatunkową (Rozporządzenie... 2004).

Podczas badań florystycznych prowadzonych w 2008 r. na Pojezierzu Kaszubskim nad Jeziorem Ostrzyckim odkryto nowe stanowisko *Cephalanthera rubra*. Zlokalizowane jest ono we wschodniej części oddziału 92a, w leśnictwie Kolań-

ska Huta (Nadleśnictwo Kartuzy) (kwadrat ATPOL CA97c), ok. 1 km na zachód od rezerwatu „Ostrzycki Las”, który stanowi jednocześnie najbliższe stanowisko buławnika czerwonego (por. Steliga 1967; Machnikowski, Fałtynowicz 1982). Dwa osobniki (pędy) tego storczyka rosły tu przy drodze biegnącej wzdłuż południowych brzegów jeziora, w żyznej buczynie z dużym udziałem węgla wapnia w glebie. W sąsiedztwie buławnika czerwonego stwierdzono obecność takich roślin jak: *Anemone nemorosa*, *Asarum europaeum*, *Convallaria majalis*, *Hedera helix*, *Hepatica nobilis*, *Epipactis helleborine*, *Melica uniflora*, *Mercurialis perennis*, *Neottia nidus-avis*, *Paris quadrifolia* i *Viburnum opulus*. Występowanie *Cephalanthera rubra* potwierdzono tu także w 2009 r. (odnotowano wtedy również 2 okazy tej rośliny).

Nowo odkryte stanowisko buławnika czerwonego stanowi jedno z zaledwie kilku aktualnych miejsc występowania tego gatunku na Pomorzu Gdańskim (T. S. Olszewski 2009, mat. niepubl.). W związku z tym postuluje się objęcie go ochroną obszarową w postaci rezerwatu lub użytku ekologicznego. Dodatkowym walorem jest obecność tutaj innych gatunków chronionych, występujących w fitocenozie rzadkiego zbiorowiska.

Literatura

- BUTTLER K. P. 2000. Storczyki. Dziko rosnące gatunki i podgatunki Europy, północnej Afryki i Bliskiego Wschodu. Świat Książki, Warszawa, 286 ss.
- HULTÉN E., FRIES M. 1986a. Atlas of North European vascular plants North of the Tropic of Cancer I. Introduction, taxonomic index to the maps 1-996, maps 1-996. Koeltz Scientific Books, Königstein. xvi + 498 ss.
- HULTÉN E., FRIES M. 1986b. Atlas of North European vascular plants North of the Tropic of Cancer III. Commentary to the Maps. Total Index. Koeltz Scientific Books, Königstein. s.
- MACHNIKOWSKI M., FAŁTYNOWICZ W. 1982. Interesujące gatunki roślin naczyniowych rezerwatu „Las Ostrzycki” na Pojezierzu Kaszubskim. – Zesz. Nauk. Wydz. BiNoZ UG, Biologia 3: 55-61.
- MARKOWSKI R., BULIŃSKI M. 2004. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Gdańskiego. Endangered and threatened vascular plants of Gdańskie Pomerania. – Acta Bot. Cassub., Monogr. 1: 1-75.
- MEUSEL H., JÄGER E., RAUSCHERT S., WEINERT E. 1965. Vergleichende Chorologie der zentraleuropäischen Flora – Text. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, 583 ss.
- RACIBORSKI M. 1919. Rząd: Gynandrae, Prętosłupowe. Rodzina: Orchidaceae, Storczykowate. – W: RACIBORSKI M., SZAFER W. (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. Tom I. Paprotniki, iglaste i jednoliścienne (z tablicą i 41 rycinami). Nakładem Akademii Umiejętności, Kraków, s. 365-398.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną. – Dz. Ust. 168, Poz. 1764: 11800-11813.
- STELIGA W. 1967. Stan rezerwatu „Ostrzycki Las”. – Chrońmy Przyr. Ojcz. 23(4): 45-46.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Nakł. Prac. Chorologii Komputerowej Inst. Botaniki UJ, Kraków, xii + 716 ss.

- ZARZYCKI K., SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. – W: MIREK Z., ZARZYCKI K., WOJEWODA W., SZELĄG Z. (red.), Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków, s. 9-20.
- ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. (red), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Prace Zakładu Taksonomii Roślin UAM w Poznaniu 3: 9-96.